



Συνέντευξη Μητροπολίτη Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνα στην εφημερίδα «NG-Religia» («NG-religia», №16(197) της 15ης Σεπτεμβρίου 2010)

Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας αναφέρθηκε στη σύγχρονη κατάσταση και τις ενδεχόμενες προοπτικές διαχριστιανικού διαλόγου.

– Σεβασμιώτατε, τα τελευταία παρατηρείται μια έκδηλη αναθέρμανση των σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας με τους Ρωμαιοκαθολικούς. Πολλοί επισημαίνουν ότι οι Ορθόδοξοι και οι Ρωμαιοκαθολικοί ενώνουν τις προσπάθειές τους με κοινό σκοπό να αντιμετωπίσουν τις κοσμικές δυνάμεις στην Ευρώπη. Είναι δυνατόν να πούμε ότι τον 21 αιώνα, την εποχή όταν ακόμα ο ίδιος ο θρησκευτικός παράγοντας εξωθείται στο περιθώριο του αξιολογικού συστήματος των Ευρωπαίων, οι θεολογικές διαφορές δεν εμποδίζουν πλέον την προσέγγιση μεταξύ των δυο ομολογιών;

– Όντως τα τελευταία χρόνια σταθεροποιήθηκαν οι σχέσεις της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, οι οποίες επί σειρά ετών που προηγήθηκαν ήταν σε τεντωμένο σχοινί. Σήμερα η συνεργασία μας στηρίζεται στη βάση ενός ειλικρινούς και ανοιχτού διαλόγου και με κύριο θέμα τις αξίες του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού συμπεριλαμβανομένου και του Ρωσικού. Αντιλαμβανόμαστε ξεκάθαρα ότι εκείνες οι δυνάμεις, τις οποίες έχετε χαρακτηρίσει κοσμικές, επιδιώκουν την απάλειψη ακόμα και της ίδιας της μνήμης των χριστιανικών καταβολών του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Επιπλέον, όλοι σχεδόν οι λαοί, και όχι μόνο της Ευρώπης αλλά και όλου του κόσμου, βρέθηκαν μετά την κατάρρευση του διεθνούς κομμουνιστικού συστήματος στο ενιαίο πολιτιστικό και πολιτικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα την εμφάνιση, και μάλιστα ως μαζικού φαινομένου, ενός νέου τύπου ανθρώπου, ο οποίος είναι ξεριζωμένος και συγκεκριμένα από τον θρησκευτικό πολιτισμό.

Όσον αφορά τις θεολογικές διαφορές ανάμεσα στους Ορθοδόξους και τους Ρωμαιοκαθολικούς, μπορώ να διαβεβαιώσω τους σκεπτικιστές ότι ο διάλογός μας και η συνεργασία με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία δεν αποβλέπει στην ενοποίηση των δυο Εκκλησιών με βάση τους συμβιβασμούς στο δογματικό τομέα. Αυτή η πορεία απερρίφθη επανειλημμένως από την καθολική διάνοια της Ορθόδοξης Εκκλησίας και δεν έχει προοπτικές στο μέλλον. Αντίθετα, η Ανατολική Εκκλησία δεν αρνείται το διάλογο με τη Δυτική αλλά πάντα επέμεινε στην απαραβίαστη τήρηση των αποφάσεων των Οικουμενικών Συνόδων και της αγιοπατερικής διδασκαλίας. Και όμως, η διακοπή

σχέσεων με τη Ρώμη δεν εμπόδισε τους Ορθοδόξους του 17 και 18 αι. να στέλνουν φοιτητές στα Ρωμαιοκαθολικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ιταλίας, οι οποίοι μεταγενέστερα αναδείχθηκαν σπουδαίοι Ιεράρχες της Ρωσικής Εκκλησίας. Να μη λησμονούμε επίσης ότι εν όψη της τουρκικής και αραβικής εισβολής η Βυζαντινή αυτοκρατορία ζήτησε βοήθεια από τη χριστιανική Δύση, και εμείς σήμερα ζούμε υπό τις συνθήκες της εισβολής της αντιχριστιανικής προπαγάνδας, η οποία διαφθείρει τους πολίτες μας και συμβάλει στη βανδαλοποίηση των κοινωνιών μας. Με αυτή την έννοια όλοι εμείς νιώθουμε να είμαστε επιβάτες της «ίδιας βάρκας».

– Σχηματίζεται η εντύπωση ότι η προσέγγιση των τελευταίων μηνών μεταξύ της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και των Πολωνών Ρωμαιοκαθολικών γίνεται με βάση τον αντικομμουνισμό και την καταδίκη της σταλινιστικής περιόδου. Κατά τη γνώμη σας, η ιδέα του διαλόγου ανάμεσα στους χριστιανούς μπορεί να γίνει το βασικό αντίβαρο στις αριστερές πολιτικές τάσεις και το ενδεχόμενο της κομμουνιστικής ρεβάνς στην Ευρώπη;

– Τις τελευταίες δυο δεκαετίες στη διαμόρφωση των σχέσεων Ρωσίας-Πολωνίας παρουσιάστηκαν δυσχέρειες. Όμως τόσο στη Ρωσική κοινωνία όσο και στην Πολωνική, ακόμα και στο εκκλησιαστικό περιβάλλον, συνειδητοποιείται η ανάγκη συμφιλίωσης. Οι Εκκλησίες, Ορθόδοξη στη Ρωσία και Ρωμαιοκαθολική στην Πολωνία, χάρη στο τεράστιο ρόλο, τον οποίο διαδραματίζουν στη ζωή των χωρών μας, ανέλαβαν την πρωτοβουλία να συντελέσουν στη διαδικασία συμφιλίωσης. Ήταν αναγκαίο να καταλάβουμε τους λόγους, οι οποίοι εμποδίζουν την προσέγγιση των λαών μας, να εξετάσουμε λεπτομερειακά γεγονότα, τα οποία συνεπάγοντο το χωρισμό μεταξύ μας, την έλλειψη εμπιστοσύνης και την παρεξήγηση. Μέσα στη Ρωσική και τη Πολωνική κοινωνία τυγχάνουν ευρείας συζήτησης οι πόλεμοι μεταξύ Σοβιετικών και Πολωνών το 1920–1921 και το 1940, η διαίρεση της Πολωνίας σε εφαρμογή της *Συνθήκης Μόλοτοφ – Ρίμπεντροπ* και η τραγωδία του Κατύν με θύματα να ανέρχονται σε 20 χιλιάδες Πολωνούς αιχμαλώτους πολέμου. Τόσο Ρώσοι, όσο και οι Πολωνοί διαπίστωσαν ότι η κομμουνιστική ιδεολογία ήταν η κινητήρια δύναμη της σοβιετικής εισβολής ενώ ο πόλεμος σερβιρόταν από τη μπολσεβικική προπαγάνδα ως αρχή της παγκόσμιας επανάστασης.

Η εξέταση αυτών των γεγονότων οδήγησε τη κοινή γνώμη στο ακόλουθο συμπέρασμα, ότι η κομμουνιστική ιδεολογία είναι εκείνη η οποία έχει πλήρη ευθύνη για τη δυσπιστία και ενίοτε επιφυλακτικότητα στις σχέσεις ανάμεσα στις χώρες και στους λαούς μας. Ποια θα μπορούσε να είναι η βάση για συμφιλίωση; Ποια είναι εκείνη η παρακαταθήκη, την οποία μπορούμε να θεωρήσουμε κοινή; Η απάντηση είναι ολοφάνερη και είναι η χριστιανική παράδοση, η οποία έχει επί αιώνες διαμορφούμενη βάση στην νοοτροπία, στον τρόπο σκέπτεσθαι και στη ψυχοσύνθεση των πολιτών και των δυο κρατών.

Δε νομίζω ότι πρέπει να αντιπαραβάλλουμε το διάλογο ανάμεσα στις χριστιανικές Εκκλησίες και τις αριστερές πολιτικές τάσεις, διότι αυτά τα φαινόμενα είναι εντελώς διαφορετικά και επιδιώκουν

μάλιστα διάφορους σκοπούς. Επίσης δε βλέπω αυτή τη στιγμή καμία προϋπόθεση για την κομμουνιστική ρεβάνς στην Ευρώπη, διότι αυτή η ιδεολογία έμεινε στο παρελθόν στοιχίζοντας τη ζωή δεκάδων εάν όχι εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων υπάρξεων.

– Έχετε δηλώσει ότι οι φιλελεύθερες τάσεις μέσα στις προτεσταντικές κοινότητες της Ευρώπης δυσχεραίνουν το διάλογο των Προτεσταντών με τους Ορθοδόξους και τους Ρωμαιοκαθολικούς. Μήπως δε μπορούν οι προτεσταντικές Εκκλησίες, σύμφωνα με τη γνώμη σας, να συμμετάσχουν στον «επανευαγγελισμό» της Μεγάλης Ευρώπης, τον οποίο κήρυξαν το Πατριαρχείο Μόσχας και το Βατικανό;

– Πράγματι, τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στις περισσότερες προτεσταντικές Εκκλησίες και κοινότητες της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής έχουν επικρατήσει οι φιλελεύθερες τάσεις. Εκφράζονται πρωτίστως στην αναθεώρηση του παραδοσιακού χριστιανικού ήθους, της ανθρωπολογίας και ειδικά στην αποδοχή της ομοφυλοφιλίας ως εναλλακτική μορφή της ανθρώπινης σεξουαλικότητας, η οποία δεν αντιτάσσεται δήθεν στη χριστιανική ηθική και τη διδασκαλία της Εκκλησίας, κάτι το οποίο διαψεύδεται άμεσα από την Αγία Γραφή. Επίσης η αναθεώρηση των βασικών αρχών της χριστιανικής ανθρωπολογίας και ειδικά η αντίληψη για τη θέση και το ρόλο της γυναίκας μέσα στην Εκκλησία, την οικογένεια και την κοινωνία, διαπιστώνεται από τη χειροτονία γυναικών, πράγμα το οποίο ξεκίνησε πρόσφατα για την κάλυψη ποιμαντικών αναγκών αυτών των Εκκλησιών.

Είναι προφανές ότι η ηγεσία των προτεσταντικών κοινοτήτων κατά τη λήψη αυτών των αποφάσεων φρόντιζε αποκλειστικά για να συμμορφώνεται η ισχύουσα εκκλησιαστική διδασκαλία με τους κανόνες μιας εκκοσμικευμένης κοινωνίας, και ως εκ τούτου ευλογούσε όλα εκείνα, τα οποία δεν θεωρούντο επιλήψιμα εξ απόψεως φιλελεύθερης εκκοσμίκευσης. Επιπλέον, εξαιτίας των τάσεων, οι οποίες χαρακτηρίζουν την κατεύθυνση προς την οποία πορεύονται σήμερα ορισμένες προτεσταντικές Εκκλησίες, αυτές όλο και περισσότερα στερούνται τον διακριτικό θρησκευτικό χαρακτήρα και μετατρέπονται σταδιακά σε κοινωνικούς οργανισμούς με κύρια απασχόληση τον αγώνα για την κοινωνική δικαιοσύνη.

Όλα τα παραπάνω δυσχεραίνουν πολύ το διάλογό μας με τους Προτεστάντες, ενώ τα τελευταία χρόνια η Εκκλησία μας διέκοψε αναγκαστικά τις διμερείς σχέσεις με μια σειρά των προτεσταντικών Εκκλησιών της Ευρώπης και της Αμερικής. Ταυτόχρονα συνειδητοποιούμε ότι ανάμεσα στους πιστούς Προτεστάντες υπάρχουν πολλοί, η θέση των οποίων ομοιάζει πολύ περισσότερο με εκείνη των Ορθοδόξων και των Ρωμαιοκαθολικών παρά με τη γνώμη των δικών τους εκκλησιαστικών αρχών. Γνωρίζουμε ότι στις δικές τους Εκκλησίες αυτοί οι πιστοί χαρακτηρίζονται ως «φονταμενταλιστές», «φανατικοί» και «σεκταριστές» μόνο εξαιτίας του γεγονότος ότι ακολουθούν μια άλλη άποψη, διαφορετική από την επίσημη και προσπαθούν να την υποστηρίξουν. Είμαστε

πρόθυμοι να συνεργαζόμαστε με αυτούς τους Προτεστάντες σε διάφορα σχέδια ακόμα και σ' εκείνο του «επανευαγγελισμού» της Ευρώπης, στον οποίο κάνετε αναφορά.

– Σύμφωνα με την πρόσφατη κοινωνική έρευνα του Ρωμαιοκαθολικού κλήρου στην Αυστρία διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία των κληρικών τάσσονται υπέρ της κατάργησης της υποχρεωτικής αγαμίας. Σε περίπτωση εάν αυτό θα γίνει πραγματικότητα στο προσεχές μέλλον, κατά πόσο θα αλλάξει η στάση της Ρωσικής Εκκλησίας απέναντι στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και μήπως αυτό θα αντιμετωπίζεται ως επικράτηση των φιλελευθέρων τάσεων και μια επιβλαβής απομάκρυνση από τους μακραίωνες παραδόσεις;

– Αδιαμφισβήτητα, η υποχρεωτική αγαμία των κληρικών, η οποία καθιερώθηκε στη Δυτική Εκκλησία τον 12 αιώνα, ήταν άγνωστη στην πρωτοχριστιανική εποχή. Οι Ανατολικές Εκκλησίες κράτησαν την αρχαία παράδοση, η οποία επιτρέπει τη χειροτονία των εγγάμων ανδρών. Ανέκαθεν στη χριστιανική Ανατολή ασκείτο η κριτική κατά της πρακτικής της Ρωμαϊκής Εκκλησίας. Ως εκ τούτου, οι Ορθόδοξοι, παρόλο που θεωρούν το ζήτημα της αγαμίας των κληρικών ως εσωτερική υπόθεση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, θα χαιρετίσουν την κατάργηση αυτής εάν αυτό θα γίνει πραγματικότητα. Πολύ περισσότερα θα κρίνουμε την κατάργηση του θεσμού της αγαμίας ως επαναφορά της παράδοσης της αρχαίας Εκκλησίας, παρά ως απομάκρυνση από τις μακραίωνες παραδόσεις και η φιλελεύθερη εκσυγχρονιστική παρέκκλιση.

– Ταυτόχρονα με την προσέγγιση Ορθόδοξων Εκκλησιών και Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας ανάμεσα στους πιστούς διακρίνονται σήμερα ομάδες αντιπάλων του Οικουμενισμού. Αυτό το παρατηρήσαμε κατά την επίσκεψη στην Κύπρο του Πάπα Ρώμης και επισημαίνουμε επίσης αυτή την τάση στις διατυπώσεις ορισμένων Επισκόπων της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Κατά τη γνώμη σας, μήπως αυτές οι φωνές διαμαρτυρίας μέσα στο ορθόδοξο χώρο παρουσιάζουν εμπόδιο για το διάλογο με τους Δυτικούς χριστιανούς, και γενικά, πως λαμβάνεται υπόψη σε αυτό τον οικουμενικό διάλογο η γνώμη της συντηρητικής μερίδας του κλήρου και λαϊκών;

– Μάλιστα, σε κάθε Τοπική Εκκλησία υπάρχουν ομάδες αντιπάλων της διαχριστιανικής και διαθρησκειακής συνεργασίας. Περισσότερες φορές αυτοί οι άνθρωποι δεν έχουν βαθιές γνώσεις τόσο των ετεροδόξων χριστιανών, όσο και της ιδιαιτερότητας αυτής της συνεργασίας. Πρέπει να ομολογήσουμε ότι ο λόγος πολλών αυτών των «ζηλωτών» δεν είναι λόγος θεολογικός, αλλά ψυχολογικός και ακόμα πολιτικός, πράγμα το οποίο δυσχεραίνει συζήτηση μαζί τους, διότι μιλάμε διαφορετικές γλώσσες.

Ωστόσο στην Εκκλησία μας διεξάγεται διάλογος με τους αντιπάλους των διαχριστιανικών επαφών

και λαμβάνεται υπόψη η γνώμη τους κατά την κατάρτιση των κειμένων από Συνόδους και κατά τη λήψη των σχετικών αποφάσεων. Πιστεύω ότι η δημοφιλία αυτού του είδους «ζηλωτίας» στην Εκκλησία μας θα μειώνεται, εφόσον η Ρωσία καταλαμβάνει σταδιακά τη δική της θέση στην παγκόσμια κοινωνία. Στη χώρα έρχονται εκατομμύρια ξένοι επισκέπτες, σημειώνεται τεράστιος (και μάλιστα συνεχώς αυξανόμενος) αριθμός μικτών γάμων με τους ετεροδόξους, ενώ εκατομμύρια Ορθόδοξοι Ρώσοι μένουν στο εξωτερικό. Αυτό συντελεί στη στενή γνωριμία των πιστών μας με τους ετεροδόξους χριστιανούς και τους διδάσκει να αναζητήσουν τρόπους συνεργασίας.

Κατά τη γνώμη μου, θα ήταν ωφέλιμο να χρησιμοποιήσουμε την ενεργεία των «ζηλωτών» στον αγώνα κατά των φαινομένων, τα οποία απειλούν τη σταθερότητα και την υγεία της κοινωνίας μας, υπονομεύουν τις ηθικές αρχές και σε τελική ανάλυση τροφοδοτούν την εκκοσμίκευσή της. Με αυτή την έννοια αυτοί έχουν τεράστιο χώρο δράσεως, όπου ο καθένας θα βρει τη δική του δουλειά.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/56697/>